

4. **Грідасов В. М.** Інвестування : навч. посіб. / В. М. Грідасов, С. В. Кривченко, О. Є. Ісаєва. – К. : ЦНЛ, 2004. – 168 с.
5. **Дука А.** Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування : навч. посіб. / А. П. Дука. – 2-е вид. – К. : Каравела, 2008. – 432 с.
6. **Крейдич І. М.** Інвестиційна політика як основа моделі економічного зростання : навч. посіб. / І. М. Крейдич. – Кіровоград : НТУУ «КПІ», 2008. – 378 с.
7. **Лукінов І.** Концепція інвестиційної політики України : навч. посіб. / І. Лукінов, М. Герасимчук, Ю. Бажал. – К., 2007. – 280 с.
8. **Про інвестиційну діяльність** : Закон України від 18 верес. 1991 р. № 1560-ХІІ // Відом. Верховної Ради України. – 1991. – № 47.
9. **Федоренко В. Г.** Основи інвестиційно-інноваційної діяльності : навч. посіб. / В. Г. Федоренко, Д. В. Степанов, М. П. Денисенко. – К. : Алерта, 2004. – 430 с.

Надійшла до редколегії 30.07.12

УДК 35:316.346-053.6

Євгеній БОРОДІН, Ігор ХОХИЧ

*Національна академія державного управління
при Президентові України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ» ТА «УЧАСТЬ МОЛОДІ» В МОЛОДІЖНІЙ ПОЛІТИЦІ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Розглядається застосування понять «активність молоді» та «участь молоді» в практиці державного управління України, Ради Європи та зарубіжних країн як складова теоретико-методологічного дослідження молодіжної політики.

Ключові слова: державне управління соціальним становленням та розвитком молоді, державна молодіжна політика, молодіжне законодавство, активність молоді, участь молоді.

***Евгений Бородин, Игорь Хохич.* Определение понятий «активность молодежи» и «участие молодежи» в молодежной политике: государственно-управленческий аспект**

Рассматривается использование понятий «активность молодежи» и «участие молодежи» в практике государственного управления Украины, Совета Европы и зарубежных стран как составная теоретико-методологического исследования молодежной политики.

Ключевые слова: государственное управление социальным становлением и

развитием молодежи, государственная молодежная политика, молодежное законодательство, активность молодежи, участие молодежи.

***Evgeniy Borodin, Igor Hohich.* Definition of concepts «youth activity» and «youth participation» in the youth policy: public administrative aspect**

The use of the terms «youth activity» and «youth participation» in the practice of public administration in Ukraine, the Council of Europe and other countries as a part of theoretical and methodological study of youth policy are considered.

Key words: public management of the social formation and development of youth, the state youth policy, youth legislation, activity of youth, youth participation.

Важливим завданням демократичної держави є вироблення результативної політики сприяння розвитку громадянського суспільства, підтримка громадянської активності. Зважаючи на динамічний характер молоді як соціально-демографічної групи, важливою функцією системи державного управління в Україні є створення умов для розвитку активності молоді.

Практична актуальність питання активізації участі молоді в суспільному житті підсилюється актуальністю науковою, яка базується на потребі поглиблення досліджень у сфері державного управління соціальним становленням та розвитком молодих громадян. Ідеться про різноманітні аспекти, до яких належить характеристика суб'єктно-об'єктних взаємовідносин, змісту впливів, процесів тощо. Проте одним із перших теоретико-методологічних питань постає питання визначення понятійно-категоріального апарату наукового дослідження.

Нині в Україні та інших країнах високого рівня досягла розробка концептуальних засад державного управління, які впливають на різні сфери проблемного поля цього наукового напрямку [1; 4; 5]. У публікаціях М. Головатого, М. Перепелиці, В. Головенька, О. Яременка, О. Балакіревої та ін. знайшли місце загальнонаукові, політологічні, соціологічні аспекти дослідження теорії державної молодіжної політики, взаємовідносини влади та молодіжного руху тощо. Зазначені автори запропонували своє тлумачення ряду наукових понять ювентологічних досліджень.

Поява в Україні ряду державно-управлінських досліджень з молодіжної проблематики супроводжувалася спробами дослідників розширити науковий категоріально-понятійний апарат. У працях Є. Бородіна, І. Хохрякової, Т. Тарасенко, О. Кулініча, Ю. Молоканова та ін. надається авторське трактування понять, пов'язаних з державним управлінням, соціальним становленням та розвитком молоді. Аналізуються терміни та поняття українського законодавства в контексті дослідження державної молодіжної політики [2]. Серед великого кола публікацій з питань активності молоді в різних галузях знань заслуговує на увагу, зокрема, спроба визначити поняття «політична активність молоді» та «політична участь молоді» [9]. Проте потреба в поглибленні наукових досліджень державного управління розвитком суспільної

активності молоді ставить на порядок денний ряд завдань, серед яких важливе місце займає саме термінологічна складова. Мова йде, зокрема, про державно-управлінський аспект визначення понять «активність молоді» та «участь молоді».

Метою статті є аналіз нормативно-правової бази України з питань державної молодіжної політики щодо активності молоді в контексті інтеграції до процесів загальноєвропейської молодіжної політики.

Поняття «активність молоді» в різних аспектах включено до основних законодавчих актів України, комплекс яких формувався та вдосконалювався протягом двадцяти років. У Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (грудень 1992 р.), яка майже не зазнала змін з часу ухвалення, відобразилося розуміння змісту молодіжної політики на початку демократичних трансформацій в Україні. Ключове поняття «державна молодіжна політика» почали визначати як «системну діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України» [8]. Як ми бачимо, у цій концептуальній дефініції відсутня згадка про активність молоді.

Компенсує зазначений підхід звернення до цього поняття під час визначення головних завдань державної молодіжної політики, до яких належить:

- широке залучення юнаків і дівчат до активної участі в національно-культурному відродженні українського народу;
- залучення молоді до активної участі в економічному розвитку України [8].

Серед основних принципів державної молодіжної політики названо «сприяння ініціативі та активності молоді в усіх сферах життєдіяльності суспільства» [8]. В іншому концептуальному нормативно-правовому акті, яким стала «Загальнодержавна програма підтримки молоді на 2004 – 2008 роки» (ухвалена в листопаді 2003 р.), метою документа визначено «створення сприятливих політичних, соціальних, економічних, законодавчих, фінансових та організаційних передумов для життєвого самовизначення і самореалізації молоді, розв'язання її нагальних проблем». Оцінюючи зазначене формулювання як свого роду скорочений аналог поняття «державна молодіжна політика», зазначимо, що першим серед основних завдань названо «сприяння ініціативі та активності молоді в усіх сферах життєдіяльності суспільства, розширення її участі у формуванні та реалізації державної політики щодо розв'язання соціальних проблем

молоді» [6]. Для більш глибокого розуміння змісту цього визначення додамо повний перелік інших завдань документа:

- поліпшення координації зусиль органів державної влади та громадських організацій у сфері реалізації державної молодіжної політики;
- підвищення ефективності державної молодіжної політики на регіональному рівні;
- зміцнення матеріально-технічного та фінансового забезпечення установ, закладів, громадських організацій, що працюють з дітьми та молоддю;
- підтримка молодіжних і дитячих громадських організацій та їх спілок у реалізації програм, спрямованих на вирішення проблем молоді [6].

Як ми бачимо, саме через активність молоді визначено зміст поняття державної молодіжної політики, а всі інші положення стосуються організаційних аспектів, механізмів та інструментів політики тощо.

У «Загальнодержавній програмі підтримки молоді на 2004 – 2008 роки» одним із дванадцяти напрямів її виконання, зокрема, зазначено «розвиток громадянської активності молоді, забезпечення постійної співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування з молодіжними та дитячими громадськими організаціями», до якого віднесено й «сприяння громадській і політичній активності молоді, підвищення її ролі в громадському та політичному житті країни через задоволення її інформаційних потреб, створення умов для самореалізації, творчого розвитку, життєвого самовизначення» [6].

Під час визначення очікуваних результатів у «Загальнодержавній програмі підтримки молоді на 2004 – 2008 роки» автори не знайшли за потрібне звернутися до словосполучення «активність молоді», хоча застосували похідний від нього термін «активізація молодіжного руху» [6].

У діючій нині «Державній цільовій соціальній програмі «Молодь України» на 2009 – 2015 роки» (ухваленої у січні 2009 р.) поняття «активність молоді» посіло чільне місце. До речі, серед перших робочих варіантів програми був документ під назвою «Проект Концепції Загальнодержавної програми активізації молодіжної участі», проте владні структури виявилися не готовими до прийняття документа з такою назвою. В остаточному варіанті ухваленого урядовим рішенням документа метою програми визначено «створення системи всебічної підтримки громадянської активності молоді, спрямованої на самовизначення і самореалізацію, формування необхідних для цього правових, гуманітарних та економічних передумов, надання соціальних гарантій» [3].

Позитивним моментом стало те, що в документі не стали визначати зміст поняття «активність молоді» через ту саму активність. У програмі,

ухваленій у 2009 р., надається такий перелік завдань, що можуть конкретизувати поняття «система всебічної підтримки громадянської активності»:

- створення умов для інтелектуального самовдосконалення молоді, творчого розвитку особистості;
- утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей;
- пропаганда та формування здорового способу життя;
- створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді;
- надання підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям;
- інтеграція українських молодіжних організацій до відповідних європейських і світових організацій [3].

Серед очікуваних результатів «підвищення рівня громадської активності та патріотичної свідомості молоді» подано на рівні з іншими: удосконалення нормативно-правової бази, підвищення рівня правової культури молодих громадян, створення сприятливих умов для формування свідомого ставлення молоді до збереження здоров'я, більш ефективне використання мережі спортивних закладів та закладів культури тощо [3].

Сучасна наукова література містить ряд понять, які сформовані на основі визначення поняття «активність». Найбільш поширеними термінами є соціальна активність, політична активність, соціально-політична активність, економічна активність, трудова активність, громадянська (громадська) активність, електоральна (виборча) активність, суспільна активність тощо. Вживається також концепт «молодіжна активність».

При цьому в нормативно-правових актах переважає використання двох термінів: «активність» та «громадська (громадянська) активність». Система державного управління в демократичній державі має завдання сприяти розвитку такої активності молоді в суспільному житті, яка відповідає цінностям громадянського суспільства. Одночасно йдеться про запобігання (у кращому випадку) або припинення (у гіршому випадку) тих проявів молодіжної активності, які мають асоціальну спрямованість. Так, вітчизняний та зарубіжний досвід останніх часів свідчить про те, що прояви активності молодих громадян у тій самій формі можуть мати як позитивне суспільне, так і асоціальне значення.

Формування понятійного апарату державної молодіжної політики, на нашу думку, є неможливим без розгляду поняття «участь молоді». Зовнішні фактори активізації участі молоді не завжди відображають принцип добровільності та свідомої участі. Молода людина повинна мати певні повноваження, відповідальність та право приймати рішення, аби

брати участь у різноманітних процесах свідомо та добровільно. У цьому питанні важливими є якість і вид партнерства між молоддю та органами державного управління, що розробляють та реалізують програми та заходи для молоді та з молоддю.

Зазначимо, що поняття «участь молоді» в міжнародних документах поки що суттєво відрізняється від таких, що визначені в нормативно-правових актах щодо державного управління в Україні. У державному управлінні України, так само як і в правовій сфері, часто вживається термін «залучення молоді» як рівнозначний терміну «участь молоді». Зокрема, необхідність забезпечення умов широкої «участі молоді» в усіх сферах суспільства підкреслювалась у преамбулах до указів президента «Про Національну раду з питань молодіжної політики» (від 3 грудня 1995 р.), «Про проведення у 2009 році в Україні Року молоді» (від 3 липня 2008 р.), «Про Національну раду з питань становлення та розвитку молоді» (від 12 листопада 2009 р.) тощо. Термін «залучення молоді» також широко використовується в сучасних нормативно-правових актах центрального та місцевого рівнів, наприклад, у Постанові Кабінету Міністрів України «Про утворення Молодіжної ради» (від 20 червня 2012 р.). Але до цього часу не існує чітко визначених та законодавчо закріплених визначень термінів «участь молоді» та «залучення молоді», які часто вживаються державними органами влади, щоб дослідити діяльність молодих людей у різних сферах.

В англomовному варіанті національних та міжнародних документів здебільшого вживається сталий термін «youth participation». У 1975 р. Національна комісія з ресурсів для молоді в США дала визначення поняттю «youth participation» – залучення молоді до відповідальних, складних дій, що відповідають її справжнім потребам, можливостям, для планування та/або прийняття рішень, при цьому зачіпають інші сфери її діяльності та впливають на інші цільові групи. У 1995 р. канадська Асоціація психічного здоров'я надала своє визначення поняттю активної участі молоді: визнання і виховання сили, інтересів та здібностей молодих людей шляхом надання реальної можливості для молоді брати участь у прийнятті рішень, які зачіпають їх інтереси на індивідуальному та системному рівнях. У 1997 р. Рада Європи ухвалила Рекомендацію № R (97) 3 про участь молоді в розбудові майбутнього громадянського суспільства. У ній міститься заклик до урядів держав-членів Ради розвивати співробітництво між молодіжними організаціями та органами влади на національному, регіональному та місцевому рівнях, заохочувати молодих людей до участі в добродійній суспільній службі, сприяти співпраці між молодими людьми та місцевими і загальнодержавними молодіжними структурами в країнах Центральної та Східної Європи в межах європейських програм, що діють [7].

Деякі міжнародні організації, зокрема ЮНІСЕФ та Фонд

народонаселення ООН, вживають термін «участь молоді» як участь і вплив підлітків на процеси, рішення та діяльність. Роджер А. Харт застосовує цей термін у своєму нарисі «Участь дітей: від токенизму до громадянства», де описує «участь» як процес спільного прийняття рішень, що впливають на чиєсь життя та на життя суспільства [10].

На наш погляд, як у сучасній системі державного управління, так і в міждержавній співпраці щодо роботи з молоддю доречно застосовувати уніфіковане поняття «забезпечення активності та участі молоді». Визначенням такому поняттю може бути свідомо цілеспрямована діяльність молодої людини чи групи молодих людей, що впливає на чиєсь життя та/чи на життєдіяльність суспільства та орієнтована на дотримання високої якості соціальних умов, власну соціалізацію та формування соціальних якостей, ініціативність у розробці та залученні до відповідальних процесів у державному управлінні та громадянському суспільстві. Однак коли мова йде про «політичну активність» та «політичну участь», дослідники вважають за необхідне розкривати поняття «активність» через поняття «участь». Як стверджує С. Чирун, «політична участь молоді означає діяльність, за допомогою якої молоді люди можуть індивідуально або в межах політичних партій, молодіжних рухів, організацій, груп з різним ступенем раціональності та інституціалізації, у різних конвенціональних або неконвенціональних формах намагатися впливати на функціонування, трансформацію або розвиток політичної системи, відстоюючи цим свою суб'єктність у молодіжній політиці» [9].

Форми та методи посилення соціальної активності молоді та забезпечення її участі в усіх сферах суспільного життя, активне громадянство в Європі сформували багаторічні традиції та набули чіткого визначення. Порівняльний опис підходів та методів роботи з молоддю та, як наслідок, базове поняття, на якому формується інструментарій державного управління активізацією суспільної активності молоді, у багатьох країнах Європи визначене такими термінами: *помощь молодежи / jugendhilfe / youth service / politique integree de jeunesse / folkeopplysning*. У всіх цих понять спільним є одне – неможливість їх точного та повного за змістом перекладу. Це черговий раз доводить, що різні культурні традиції, ситуації та форми історичного розвитку, що впливають на організацію суспільства та молодіжні структури, формування понятійного апарату системи державного управління, обумовлюють виникнення концепцій, закладів, які на перший погляд суттєво різняться серед країн-членів Євросоюзу. Іншими словами, той факт, що кожен термін неможливо перекласти, лише підкреслює, що різні культури підкреслюють різні аспекти молодіжної політики чи молодіжної дійсності.

У Федеративній Республіці Німеччині молодіжна політика

визначається терміном «jugendhilfe» (допомога молоді). Цей термін включає в себе не лише культурні та спортивні заходи під час дозвілля чи неформальної освіти, а також і всі адміністративні програми в межах соціального забезпечення в широкому сенсі цього слова, охоплюючи дітей та молодь. Таким чином, термін «jugendhilfe» (допомога молоді) визначає загальну політику державного управління у сфері роботи з молоддю в країні, включаючи обидва поняття одночасно. Цей термін, так само як і його контекст, базується на ідеї, що він не супроводжує молодь у період досягнення зрілості та становлення особистості, коли молодь потребує допомоги та підтримки – він присутній у системі вже до цього часу. Основне завдання державного управління у сфері молоді у Федеративній Республіці Німеччині – запропонувати молоді можливість максимально розвивати свої здібності та особистість, заохочувати її участь у культурному, громадському та політичному житті суспільства, дати молоді відчуття свободи та справедливості, розвиваючи одночасно здатність знаходити вихід зі складних ситуацій та вирішувати проблеми як належить самодостатній особистості.

Отже, поняття «активність молоді» закріпилося в законодавчій базі України, будучи важливим завданням діяльності системи державного управління соціальним становленням та розвитком молоді. Проте його зміст остаточно не розкритий, що потребує, зокрема, використання європейського досвіду, зіставлення понять «активність молоді» та «участь молоді».

Список використаних джерел

1. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления : курс лекций / Г. В. Атаманчук. – 4-е изд., стер. – М. : Омега-Л, 2009. – 579 с.
2. Державна молодіжна політика в Україні : довідник термінів та понять законодавства / автор-упоряд. Є. І. Бородін. – 3-є вид., доп. і перероб. – Д. : Днепропрот, 2006. – 347 с.
3. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2009 – 2015 роки : затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28 січ. 2009 р. № 41 // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 7. – С. 50 – 64.
4. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін [та ін.] ; за ред. Ю. В. Ковбасюка [та ін.]. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
5. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1: Теорія державного управління. – 748 с.
6. Загальнодержавна програма підтримки молоді на 2004 – 2008 роки : затверджена законом України від 18 листоп. 2003 р. № 1281-IV // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 50. – С. 22 – 34.
7. Плоский К. В. Участь молоді у розвитку місцевої демократії в Україні: проблеми та перспективи / К. В. Плоский // Укр. соціум. – 2005. – № 1(6). – С. 101 – 110.
8. Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні :

декларація від 15 груд. 1992 р. № 2859-ХІІ // Відом. Верховної Ради України. – 1993. – № 16. – С. 407 – 409.

9. **Чирун С. Н.** Политическая активность и политическое участие молодежи: проблемы и возможности / С. Н. Чирун. – Режим доступа : www.docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:iKD2Ape2KRkJ:sun.tsu.ru.

10. **Hart R.** Children's Participation from Tokenism to Citizenship: UNICEF Innocenti Research Centre / R. Hart. – Florence, 1992. – 44 p.

Надійшла до редколегії 18.09.12

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 35

Ірина КРИНИЧНА, Олександра МАКСИМЧУК

Національна академія державного управління

при Президентові України

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Обґрунтовується вплив євроінтеграційних процесів на державну політику ядерної безпеки України.

Ключові слова: європейська інтеграція, ядерна безпека, відпрацьоване ядерне паливо, радіоактивні відходи, політика ядерної безпеки України.

***Ирина Криничная, Александра Максимчук.* Влияние евроинтеграционных процессов на государственную политику ядерной безопасности Украины**

Обосновывается влияние евроинтеграционных процессов на государственную политику ядерной безопасности Украины.

Ключевые слова: европейская интеграция, ядерная безопасность, отработанное ядерное топливо, радиоактивные отходы, политика ядерной безопасности Украины.

***Irina Krinichnaya, Aleksandra Maksymchuk.* Effect of European integration processes on public policies of nuclear safety in Ukraine**

Substantiates the impact of European integration processes of the public policy of nuclear safety in Ukraine.

Key words: European integration, nuclear safety, spent nuclear fuel, radioactive waste, policy of nuclear safety Ukraine.

Система державного управління досі потребує вдосконалення у сфері забезпечення безпеки енергопостачання, переробки відпрацьованого ядерного палива (ВЯП), поводження з радіоактивними відходами (РАВ) та зростання негативного впливу енергетики на довкілля.